

עיונים נפרשת השבוע

נדבר רש"י והראשונים

גליזן ר"א פרשת לך לך מחודדין בפ"ד

כאשר הקב"ה אמר לאברהם אבינו לך לך, המכוון הי"ה, לתועלת עצמך. מעשה אבות סימן לבנים מלמדינו דרך בעבודת השי"ת. כאשר אדם נעמד לעבודתו, ראשית לכל חייב לחפש תועלת עצמו. מה השטח בו הוא יוכל לצמוח בעבודת השי"ת. בתורה, בתפילה או בשאר מעשים טובים. כי כאשר האדם ממצא את עצמו אזי נוסכים בקרבו כוחות כדי לעזור לאחרים. מטרת ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והי' ברכה, מטרתם כדי להראות לעמים התועים בגילוליהם את יפי'ה של האמונה במי שאמר והי' העולם. אברהם אבינו לבוש סמרטוטים לא יכל לקרב ולו יצור אחד לעבודתו יתב"ש. אבל, כאשר האדם משתלם בעניינו, יודע ומכיר כוחותיו וממצא אותם, אזי יש בידו להשפיע על כל סובביו. לכן כדאי לעצור לרגע לעמוד ולהתבונן על תחנותיו והתנהגותיו של אברהם אב ינו כדי שנדע מה מתבקש מאתנו. נאמר לאברהם שיהי' בארץ נפלאה והוא פוגש רעב. גולה אחר גולה הוא גולה, ללא טענות ללא תלונות. הוא חוזר משם לריב עם אחיינו. אחיינו בוחר בסדום. על פניו זה כשלוך חינוכי ממדרגה ראשונה. אבל הקב"ה מחזקו ומעודדו. עוד יגיע זמנו של האחיין ונכדתו. מלחמת ארבעת המלכים, ברית בין הבתרים, מחזה של שעבוד נורא. רק פעם אחת אברהם אבינו שואל שאלה. רק פעם אחת הוא מתעניין. מה יהי' גורל בניו החוטאים. באיזה זכות יתקיימו. ללמדינו, אין לשאול שאלות. אין להקשות על הנהגתו של השי"ת. הכל בחסד וברחמים. יש רק להתפלל על אחים ובנים טועים ותועים אשר באבדן דרך שיזכו לראות את האור. מה תשובתו של הקב"ה ל"במה אדע כי אירשינה", מסביר רש"י את תשובת הקב"ה "בזכות הקרבנות". אוי, כמה קרבנות כבר הקרבנו. מאז עקדת יצחק נעקדנו, נשרפנו, נחשבנו כצאן טבחה ובאנו באש ובמים על קידוש שמך יתברך. אלא מאי, שיש להתקרב. להקריב את תאוות עולם הזה עבור קירבה להשי"ת. זה ה"לך" שהקב"ה דרש וקיבל מאברהם אבינו, וזה בדיוק מה שהוא מצפה מאיתנו. לזרוע גשמיות כדי לקצור רוחניות. אזי נלך לנו מבור גלותינו לארץ אשר עיני השי"ת בה מראשית עד תכלית.

והיה ברכה. אתה תהיה הזרעה, אשר יתזכרו כך לאמר "ישמך אלהים כזכרהם". והוסיף עוד כי כל משפחות האדמה יתזכרו בו, לא אנשי ארצו בלבד. או ונזכרו כך, שיהיו מזוכרים בעצורו: והנה זאת הפרשה לא זכרה כל הענין, כי מה טעם שיאמר לו הקב"ה עזוב ארצך ואיטיבה עמך טובה שלא היתה כמוהו בעולם, מזלי שיקדים שהיה זכרהם עובד אלהים או לדיק תמים, או שיאמר טעם לעזיבת הארץ, שיהיה זהליכתו אל ארץ אחרת קרבת אלהים. ומנהג הכתוב לאמר התהלך לפני ותשמע בקולי ואיטיבה עמך כאשר זדור וצקלמה, וכענין התורה כולה אם בחוקותי תלכו, אם שמע תשמע בקול ה' אלהיך. וזינחך אמר בעצור זכרהם עזלי. אבל להצטיחו בעצור וליאת הארץ אין זו טעם: אבל הטעם, מפני שעשו אנשי אור כשדים עמו רעות רבות על אמונתו בהקב"ה, והוא זרח מהם ללכת ארצה כנען ונתעכב בחור, אמר לו לעזוב גם אלו ולעשות כאשר תצד מתחלה, שיהיה עבודתו לו וקריאת בני האדם לשם ה' זכרהם הנזכרת, ושם יגדל שמו ויתזכרו בו הגוים ההם, לא כאשר עשו עמו זכרהם כשדים שהיו מצוין ומקללים אותו, ושמו אותו זכור או ככבשן האש. ואמר לו שיזכר מזכרתי ואם יחיד מקללו יואר, וזה טעם הפרשה. אבל התורה לא תלצה להאריך זלעות עובדי עבודה זרה ולפרש הענין שהיה זינו וזין הכשדים זלמונה, כאשר קלצה בענין דור אנוש וזכרתם בעבודה זרה שחששו: הנה הרמב"ן מבאר לנו תכלית עניין ברכותיו של הקב"ה לאברהם אבינו. שאברהם אבינו בפעולותיו והנהגותיו יהי' הברכה. ממילא, כאשר הוא עצמו הברכה, מביא אתו ברכה בכל אשר יפנו. הסימן לבנים, אם הם יהיו עמלי תורה בעלי דרך ארץ, הרי הם עצמם הברכה ממילא יחולו עליהם מה שנאמר בפרשה. ומו היותו ברכה. היותו ברכה שהוא יוכל על ידי מעשיו ופעולתו לקרב עוד ועוד לעבודת הבורא יתברך שמו. לכן הקב"ה מבטיחו כל הברכות עבור הנהגתו הישרה והתמימה. היינו ללכת להפיץ את האמונה לא בשדה קרב מלחמת אנשי מרמה, אלא בקרב אנשים אשר יראו ויתבוננו ויבינו שיש בורא קדמון נורא ונשגב אשר יצר וברא הכל.

והיה ברכה, זכרה ה' היא שישמח ה' צמעשו כמו שאמרו רז"ל ישמעאל בני זכרתי לו יהי לזון מלפניך שיגלו רחמך על זניך, אמר אם כן היה לי זכרה זמה שתזכר ותקנה שלמות ותלמוד לעת את העם. בדרך כלל המובן כמו שהורגלו לומר שייטש בידיש – און דו זאלסט זיין א בענטשער, היינו שתתרגל לברך את האנשים. זה מבוסס על מה שרש"י מבאר שהקב"ה מסר לאברהם

אבינו את הכוחות לברך . הספורנו כאן מאיר לנו על כוונת רש"י. הי"ה ברכה, המכוון שיהיו כל מעשינו לשם שמים . מעשים אשר כל רואם יברכו עליהם . זרע ברך ה' הוא אכן מי שמתבונן במעשיו ועושה מעשים מתוקנים שאכן שם שמים יהי 'ה מתאהב על ידו . רק ע"י היות אברהם אבינו סמל ודוגמא לך , וזה לעשות נפשות להשי"ת. ממילא כאשר רבו רועי לוט ממשיך הספורנו "והכנעני והפריזי אז יושב בצרף, ולכן היה הריב בין שני אחים גרים מצאיש את ריחם בעיני התושבים כי זהות מריבה בין האחים הגרים יחשבו אותם התושבים לאנשי ריב ויטאו ק"ו בעלמם" שברגעים אלו אין נחת רוח למי ששמו שלום . ממילא ההפרדות מלוט. כמה, אוי כמה אנו צריכים להפנים זאת ולהתרחק מכל מחלוקת.

קום התהלך בארץ. על דרך הפשט ראה הקב"ה שיהיה אברהם מחזיק בצרף הקדושה אשה יתן לו ולזרעו מעתה, ואמר שיתהלך זה לארכה ולרחבה, כאלו הנותן לחצרו קרקע צמתנה ומראה לו מצריו ואומר לו שיחזיק זה. ועל דרך השכל: מלת התהלכות נזכרת אלל החכמה, כענין שכתוב: צהתהלך הנחה אותם, וכתוב: אך צללם תהלך איש, היא נורת הנפש השכלית, ולא נזכרה כי אם ציחודי הצדיקים, מחפשי החכמה כנח וחנוך ואברהם כיוצא בהם. ולפי שאברהם העתיק שכלו צחפוש החכמות ממדרגה למדרגה, ומסיע נפש השכלית הלוך ונסוע' צהשגת הענין הכולל הגובה' אל"ה הש"י: קום התהלך בצרף, כלומר נענע נורת שכלך צדרישת הנמצאים צצארף, כי לא מצינו שהלך אברהם את הצרף לארכה ולרחבה כמו שאמר לו הש"י, אצל מצינו צו שישב ולא הלך, הוא שכתוב: ויהלל אברהם ויצא וישב, ועל כל פנים ההלך הזה הו' תנועת הנפש השכלית והשקט הגוף, וזהו ויהלל, מלשון: יושב אהלים, כי צרישת החכמות צריך תנועת הנפש השכלית והשקט הגוף, צהפך מצרכי הגוף שהם צריכים נענוע הגוף והשקט הנפש. ואמר: כי כך צתננה, אכן כך דעה וחכמה לדעת מהות הנמצאים, כענין שכתוב: וה' נתן חכמה לשלמה: רבינו בחיי מסביר בשוב טעם ודעת בהמשך לרמב"ן. מהלך בארץ וראיית הארץ אינם מקבלים ברכה . אלא, התהלך בארץ להפיץ את בשורת האמונה . להיות דבקים בהקב"ה. לקיים מצוותיו. כמו בן, להקים אהלי תורה, מקומות מפגש לכל המתקרבים אשר יוכלו לחזות בנועם ה' . זה המפתח לקניין ארץ ישראל. הפצת האמונה, הקמת בתי מדרש שוקקים לימוד תורה ועבודת השי"ת.

וברוך אל עליון, פועל זה שפעל להגביר אברהם על איוביו הוא צרכה לו ית' כי צו ישמח צמעשו צצבדו רשעים וצעלו צדיקים כענין צצחוהו כל האומים כי גצר עלינו חסדו. הנה הספורנו מביא את המסקנא . מלכי צדק – שם, מביא מסר לאברהם. אכן מלאת את הצפי"ה של והי"ה ברכה. ממנו ילמדו לדורות עולם, מתי יש להלחם ולא להמשיך דרכי שלום . כאשר יש באבוד רשעים שאין בהם תקווה לשוב אליו יתברך . לכן אפילו שכדלעומר הי' זה שבא לתבוע חובו , אמרפל מוזכר ראשון , אמרפל – נמרוד. זה שופך אור על כל עניין המלחמה . היינו, מתוך מלחמה זו היגיעו אלפי אנשים לאמונה באור כשדים , שהרי מלך סדום יצא מבארות החימר. ודאי זה הי"ה ההזדמנות האחרונה של אמרפל לצרוע את הרס הכפירה שלו בעולם , לית דין ולית דין, שהרי אני עובר ומנצח מלחמה אחר מלחמה , מלחמות ללא סיבה . מלחמות עד שהגיעו למלכי סדום המורדים . זה המעלה של אברהם שיצא במסירות נפש להחזיר סדרי עולם למקומם. ממנו נלמד.

במה אדע כי אירשנה רז"ל אמרו צעבור שאמר אברהם צמה אדע נענש צידוע תדע והשכל ימאן לקבל דרוש זה שיסבלו צניו עונש גדול כזה צעבור האות ששאל אברהם וצברם עצמו לא קבל שום עונש ושיני צניו תקהינה ע"כ לצי אומר וגומר שגלות מצרים היו לו סיבות אחרות ונחלקו צו רז"ל ותמלא כל הדעות צמהרי"א כי ידו קבלם הן קצרה אורך היגיעה האחת מלהעלות עליה כל הדעות ההם אך צצעל מדרש זה קשה לו יהיה הטעם אל הגלות מה שיהיה למה זה הגיד הקב"ה צצורה רעה זו לאברהם לצערו צחנס ע"ז אמר צצעון צמה אדע שצלה לידע דבר שלא היה צו אורך לידע כי מה לו לצקס אות על דבר ה' על כן נענש צידוע תדע שהודיעו הקב"ה דבר לצערו וזה ג"כ מדה כנגד מדה: ובענין זה ששאל אברהם תמהו רבים למה שאל אות על ירושת הצרף ולא שאל אות על הצטחת הצרע ואני שואל עוד שצלה אחת למה לא שאל אות על הצרף מיד כשאמר לו הקב"ה צפעס ראשון לצרעך אכן את הצרף וגו' גם צצפיקות אלו רבו הדעות ואני אומר שהאות אשר שאל לא שהיה אברהם מסופק צייעוד האל יצברך וצלת שצלה שיכרות לו הקב"ה צרית לסלק מעליו כל טוען ומערער לפי שלמעלה אמר לו לצרעך אכן משמע מתנה בעלמא ועל זה לא היה מצקס אברהם צריתות צרית כי מי יערער על המתנה אשר נתן לו ה' כי לו ית צבל ומלואה וצידו ליתן הצרף לכל מי שצלה אצל אחר שאמר לו הקב"ה לתת כך את הצרף הזאת לצרעה משמע שנתנה זו שהזכיר היינו תורת ירושה לפי שנה כשחלק הצרף לצניו נתן צרף כנען לצני שם ועתה צא אליה צתורת ירושה אז חשב אברהם שמה שאר יורשיו של שם יערערו על חלקם כי צני שם עלים וארפכשד ואשור ולוד וארם ואברהם יאל מן ארפכשד ושמה שאר צני שם יערערו על הירושה על כן אמר צמה אדע כי אירשנה מה האות שאני לצד הירושל צלי ערעור וצאה לו התצובה קחה לי עגלה משולשת וגו' כדרך שכתה ה' לצהרו צרית מלח עולם לסלק מעליו ערעור של קרח כך כרתה צרית לאברהם לסלק מעליו כל טוען ומערער כי זאת לפנים לחק שכל כורתי צרית עוצרים צין הגזרים כנודע: הנה הכלי יקר מסיים במה שפתחנו . בניס אוהבי ה' יראי א' אנשי אמת ורע קודש בה' דבקים הם יירשו את הצרף. זה ההבטחה שאברהם חיפש מהקב"ה. ברי הבנים, להיות דבקים בחי החיים זה היסוד וזה התכלית.